

МАТЕРІАЛИ АРКАДІЯ ЖУКОВСЬКОГО В АРХІВІ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ТОВАРИСТВА

Любов Корнійчук

*аспірант кафедри історії ім. проф. М. П. Ковальського
Національного університету «Острозька академія»*

У статті охарактеризовано матеріали відомого українського історика Аркадія Жуковського, які зберігаються в архівних фондах Українського історичного товариства. Автор зробив спробу проаналізувати та класифікувати джерела, а також встановити їх інформативні можливості. Проаналізовано основні документи та матеріали, що дозволяють доповнити біографію А. Жуковського, зокрема, основна увага зосереджена на характеристиці нарративних джерел, яких є найбільше.

Ключові слова: *Аркадій Жуковський, біоісторіографічні джерела, Українське історичне товариство, наукова біографія, архів, листи.*

The article characterized the materials of famous ukrainian historian Arkady Zhukovsky are kept in the archives Ukrainian Historical Association. The author try to analyze and classify sources and establish informative features. The basic documents and materials that allow you to add a biography of A. Zhukovsky were decomposed. In particular, attention focuses on the analysis of narrative sources, which are the most numerous.

Keywords: *Arkady Zhukovsky, biographical sources, Ukrainian Historical Association, scientific biography, archive, letters.*

В статье охарактеризованы материалы известного украинского историка Аркадия Жуковского, хранящиеся в архивных фондах Украинского исторического общества. Автор сделал попытку проанализировать и классифицировать источники, а также установит их информативные возможности. Проанализированы основные документы и материалы, позволяющие дополнить биографию А. Жуковского, в частности, основное внимание уделено характеристике нарративных источников, которые являются наиболее многочисленными.

Ключевые слова: *Аркадий Жуковский, биоисториографические источники, Украинское историческое общество, научная биография, архив, письма.*

На сучасному етапі розвитку української історіографії зріс інтерес до постатей відомих українських учених, які жили і працювали за межами Батьківщини та репрезентували українську історичну науку в діаспорі. Вивчення їх життєвого та творчого шляху є невід'ємною умовою написання синтетичної української історіографії. Зокрема, до таких учених належить колишній голова Наукового товариства імені Шевченка (далі — НТШ) в Європі, іноземний член НАН України, дійсний член Української вільної академії наук у США та член Українського історичного товариства (далі — УІТ), професор Аркадій Іларіонович Жуковський, відомий своїми дослідженнями з історії церкви, історії України та історіографії.

Постаті А. Жуковського та аналізу його діяльності присвятили свої дослідження Д. Яремчук [49], Б. Червак [47], В. Наулко [41], О. Кучерук [1], А. Атаманенко та Л. Винар [3], Ю. Макар та О. Добржанський [39]. Однак джерела до наукової біографії А. Жуковського вперше стають об'єктом окремого дослідження, а отже, маємо на меті проаналізувати біоісторіографічні джерела, здійснити їх класифікацію та встановити інформативні можливості.

Одним з обов'язкових елементів біоісторіографічних досліджень є визначення всіх можливих джерел, здійснення їх порівняльного аналізу для встановлення вірогідних даних, що вимагає опрацювання всієї джерельної бази. Джерела до наукової біографії А. Жуковського — це комплекс неопублікованих та опублікованих матеріалів, значна частина яких зберігається в архіві УІТ (фонд «А. Жуковський»). Основний масив цього архіву було передано до відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (фонд УІТ). У статті спробуємо проаналізувати матеріали саме цього архіву, однак значна частина джерел, що стосуються життєвого і творчого шляху історика, зберігається також в архівах НТШ в Європі та Бібліотеки ім. О. Ольжича в Києві, а також у приватному архіві історика.

Відомий російський дослідник Л. Пушкар'єв вважав, що схему класифікації історичних джерел, напрацьовану вітчизняним джерелознавством, можна застосовувати і до історіографічних джерел з урахуванням особливостей конкретного історіографічного дослідження [44, с. 103]. Отже, у біоісторіографічному дослідженні

традиційно виділяють письмові, усні, речові джерела, а також кіно-, фоно- та фотодокументи [2]. Письмові поділяють на джерела, пов'язані з особою історика, і джерела, в яких відображається загальноісторичне тло доби, в якій жив і творив історик. Джерела, пов'язані з особою історика, поділяють на наративні та документальні. Наративні мають такі складові: біобібліографічні довідники і продовжувані видання, що друкують бібліографію вчених; наукові праці історика, а також літературні й публіцистичні твори; матеріали наукових конференцій і семінарів у періодиці та неперіодичних виданнях; матеріали про археографічну діяльність ученого, наукові та науково-популярні видання, в яких дослідник є редактором; некрологи; джерела особового походження (спогади, автобіографії, епістолярії, щоденники); неопублікована спадщина вченого. Документальні джерела поділяються на матеріали державних і недержавних установ, у яких працював історик, та документи державних органів, що керували діяльністю цих установ або контролювали її [48].

Якщо взяти до уваги таку ознаку писемних джерел, як походження, то їх можна поділити на джерела колективного та індивідуального (особового) походження [19, с. 110]. До джерел особового походження належать спогади, щоденники, приватне листування, життєписи, автобіографії, подорожні нотатки [19, с. 413]. Варто зазначити, що джерела особового походження позначені індивідуальністю автора, його розумінням і баченням світу, а також ставленням до подій та окремих людей, тому вони певною мірою є суб'єктивними. Робота з такими джерелами вимагає певних застережень, зокрема критичного підходу до інформації. З іншого боку, за авторським текстом криється ціла епоха, адже письмові свідчення приватного характеру мимоволі створюються з огляду на суспільні обставини, а тому дослідження джерел особового характеру дозволяє розглянути окремі проблеми різносторонньо. Слушним є твердження авторів підручника «Історичне джерелознавство», що цінність цих джерел зумовлена закладеною в них інформацією соціально-психологічного рівня, якої немає в інших видах джерел, їх використання дає змогу докладно відтворити як окремі події, так і характерні риси й особливості певних епох [19, с. 413-414].

Джерелами для вивчення життя та наукової діяльності А. Жуковського є:

1) документальні джерела: I. Матеріали діловодства навчальних закладів і наукових товариств (Українського вільного університету (далі — УВУ), УІТ, НТШ, Українського академічного товариства національного солідаризму «Зарево», Української вільної академії наук та ін.), атестати про закінчення навчальних закладів, атестати про присвоєння наукових ступенів і вчених звань, різноманітна обліково-діловодна документація; II. Офіційні та неофіційні фото-, фоно- та відеодокументи (фотоматеріали, аудіозаписи про участь ученого в роботі міжнародних конференцій, конгресів, «круглих столів» тощо);

2) окремий комплекс джерел становлять наративи: а) автобіографічні праці вченого та спогади про нього його сучасників, колег і співробітників; б) епістолярій (листи А. Жуковського до колег, співробітників: ділова кореспонденція, приватне листування); в) опубліковані та неопубліковані наукові праці вченого, нотатки та матеріали до них. Серед наративних джерел варто також згадати про матеріали преси, рецензії на праці історика й ін. Окремо слід виділити бібліографію праць ученого до 75-річчя А. Жуковського, яку підготував О. Кучерук [1]. Враховуючи специфіку біоісторіографічних досліджень, бібліографію класифікуємо як джерело, яке певною мірою ілюструє внесок дослідника в історіографію і допомагає проаналізувати його науковий доробок у всій багатоаспектності.

Значний масив із вказаних видів джерел зберігається в архіві УІТ. Так, зокрема, в архіві наявні машинописи праць ученого: «П'ятдесятиріччя УАПЦ на еміграції — спроба перегляду і оцінки» [16], «Митрополит Андрей Шептицький і православ'я» [14] та «НТШ в Європі на порозі XXI століття» [15]. Праці дослідника є одним із найважливіших джерел, адже допомагають не лише проаналізувати творчу спадщину історика та з'ясувати особливості його наукових концепцій, а й простежити процес еволюціонування світогляду та наукових поглядів дослідника. Перша з названих праць — доповідь А. Жуковського, прочитана 1996 р. в Києві у програмі відзначення 75-х роковин проголошення автокефалії Православної церкви в Україні. У доповіді висвітлено

еміграційний період в історії УАПЦ, багато уваги автор приділив опису заходів з нагоди 1000-ліття хрещення Русі, оскільки був головою Історичної комісії Комітету для проведення наукового конгресу і мав змогу самостійно спостерігати за процесом підготовки. Варто зазначити, що історія церкви — це один із основних напрямів досліджень Аркадія Жуковського, власне у цьому руслі вчений висвітлював роль церковних діячів у вирішенні питання єдності церков. Так, ґрунтовною і широковідомою в науковому світі є монографія історика «Петро Могила й питання єдності церков» (на цю тему 17 січня 1969 р. науковець захистив докторську дисертацію на філософичному факультеті УВУ під керівництвом Н. Полонської-Василенко), праця «Митрополит Андрей Шептицький і православ'я» теж присвячена аналізу єкуменічної діяльності митрополита. Отож поява машинописів названих праць пов'язана із зацікавленнями вченого історією церкви та єкуменічною діяльністю церковних служителів. Коли ж ідеться про працю «НТШ в Європі на порозі ХХ ст.», то це фактично був звіт про роботу Товариства в різних напрямках, з докладною характеристикою праці над «Енциклопедією українознавства», а також щодо налагодження співпраці НТШ з іншими установами у Франції.

Важливими джерелами для написання біографії Аркадія Жуковського є матеріали діловодства УВУ (звернення декана філософичного факультету Н. Полонської-Василенко до ректора УВУ з проханням про присвоєння А. Жуковському ступеня доктора філософії УВУ від 27 січня 1969 р. [17]), Федерації прихильників «Енциклопедії українознавства» (звернення «До президії VI Загальних Зборів ФПЕУ (Сарсель, 27 жовтня 2000 р.)» [12], «Звіт голови Президії ФПЕУ (Сарсель, 27 жовтня 2000 р.)» [13]) та офіційно-діловодні документи, які зберігаються в архіві. Наприклад, диплом про завершення вивчення історії у Новій Сорбонні й одержання 25 лютого 1976 р. докторату третього циклу після захисту французькою мовою дисертації на тему «Історія Київської (Могилянської) Академії 1615–1817, культурного і освітнього осередку Східної Європи» [50]; надання А. Жуковському за церковні та громадські заслуги почесного звання доктора церковного права

3 листопада 1996 р. [40] та інтродукція до акту надання докторату [18]; диплом про присвоєння Аркадію Жуковському звання Почесного Доктора Чернівецького державного університету ім. Юрія Федьковича (рішення Вченої ради № 1 від 16 січня 1997 р.) [8]; диплом доктора богослов'я [6]; почесна грамота Президії НАН України від 15 січня 1997 р. [42]; диплом лауреата премії Фонду Тараса Шевченка [7]. Окремо слід сказати про програми конференцій та урочистих заходів, які доповнюють відомості про участь ученого в різноманітних наукових заходах. Назвемо такі матеріали: «Секретаріат ЮНЕСКО у влаштуванні міжнародного колоквиуму з нагоди роковин П. Могили» [45] та «Програма ювілейних заходів з нагоди 75-ліття від дня народження А. Жуковського» [43].

Серед архівних матеріалів є також значна кількість фото, які ілюструють участь Аркадія Жуковського в наукових конференціях, організованих безпосередньо УІТ чи за сприяння товариства у співпраці з іншими науковими інституціями. Частина фотодокументів демонструє наукові контакти дослідника з видатними вченими діаспори, що дозволяє деталізувати біографію науковця.

Цінним комплексом джерел до вивчення життя та діяльності А. Жуковського є наративи. Важливе значення мають неопубліковані спогади історика, хоча як джерело вони мають суб'єктивний характер, однак є дуже важливими не лише для написання наукової біографії вченого, а й для висвітлення процесу становлення і розвитку українських установ у діаспорі, а отже, розуміння процесу розвитку української історичної науки. Ретроспективність і суб'єктивність, як основні ознаки мемуарів, завжди є в будь-яких спогадах, але виявляються неоднаковою мірою. Різний вияв цих якостей визначає особливості їх змісту й фактологічної насиченості.

Опрацювавши спогади дослідника, можна доповнити його біографію додатковою інформацією про роки навчання, членства в Українському студентському товаристві національного солідаризму «Зарево», а також про його працю в НТШ в Європі. Так, в архіві УІТ зберігаються спогади А. Жуковського, написані 6 грудня 1997 р. на прохання Л. Винара [46], в яких дослідник виклав основні напрями своїх наукових зацікавлень і провідні наукові ідеї. Вичерпну інформацію про роки навчання в гімназії у Чернівцях знаходимо

у спогадах, написаних до 190-ї річниці від заснування Школи № 1 м. Чернівців, колишнього Ліцею-гімназії «Арон Пумнул» [11]. Варто зазначити, що на формування світогляду А. Жуковського особливо вплинули роки співпраці із «Заревом». Оскільки інформації про це товариство в літературі практично немає, то спогади історика [5] про цей етап його життя є особливо цінним джерелом. Спогади поряд з іншими неопублікованими матеріалами, що зберігаються в архіві Бібліотеки ім. О. Ольжича, допомагають розкрити процес формування світоглядних орієнтирів історика та разом з тим визначити місце студентських організацій у політичному житті українців у діаспорі.

Характеризуючи наративні джерела, варто також згадати про життєпис [10] ученого, написаний на прохання президента УІТ Л. Винара для формування особової справи А. Жуковського в архіві УІТ, а також укладений істориком перелік дипломів і нагород [9], отриманих ним у різні роки. Ці матеріали допомагають виокремити основні події та етапи життєвого шляху Аркадія Іларіоновича, що сприяє написанню його наукової біографії. Також в архіві зберігаються публікації у періодиці, серед яких інтерв'ю історика газеті «Молода Галичина» [20]. Це спогади А. Жуковського про роботу в НТШ в Європі та про провідні напрями діяльності Товариства, здобутки і проблеми у функціонуванні, складнощі в налагодженні співпраці з іншими науковими інституціями тощо.

Найбільше джерельних матеріалів містить епістолярій А. Жуковського. В архіві УІТ зберігається значна кількість неопублікованого листування науковця, серед якого більша частина — це листування з Л. Винарем. Листи становлять цінну джерельну базу для відтворення біографії Аркадія Іларіоновича. Дослідник активно займався науково-організаційною діяльністю, а це вимагало підтримки широкого кола контактів, адже значна частина справ вирішувалася листовно. З огляду на останній аргумент листування науковців є надзвичайно цінним для розуміння особливостей процесу розвитку української історіографії в діаспорі. Хронологічно епістолярій А. Жуковського охоплює період від середини 60-х рр. до першого десятиліття ХХІ ст.; найбільше листів, датованих 90-ми рр. Більшість із них — машинописні, але є й рукописне

листування. За зовнішніми ознаками можемо виокремити листи, написані на офіційних бланках наукових установ і товариств, листи на звичайних аркушах паперу, поштові листівки.

Тематика листування різноманітна, в основному обговорювалися питання, що стосувались УІТ, певну частину становлять вітальні листи, наприклад, лист Президента НАН України академіка Б. Є. Патона до А. І. Жуковського від 13 березня 1997 р. [37] (привітання з нагоди одержання науковцем ордена «За заслуги»), лист Президента України Л. Кучми до А. Жуковського від 24 серпня 1996 р. [4], привітання з 75-річчям від голови Одеського крайового об'єднання Всеукраїнського товариства ім. Т. Шевченка «Прогрес» В. Гарбарчука [26], від голови НТШ у Львові О. Романіва та наукового секретаря товариства О. Купчинського [36], від Буковинської громади Торонто [38] та Л. Винара [35].

Значний масив епістолярію становить листування А. Жуковського з Л. Винарем. У ньому відображено такі сюжети: зафіксовано основні наукові заходи, організовані УІТ та НТШ в Європі, проаналізувавши які, можна визначити роль А. Жуковського у проведенні цих заходів; описано труднощі в науковому житті українців у діаспорі та нереалізовані проекти; дізнаємось інформацію про утворення представництв журналу «Український історик» і діяльність його редколегії. Докладніше скажемо лише про найважливіші листи. Так, А. Жуковський та Л. Винар обговорювали питання утворення «клітини» УІТ в Парижі [28] та активізації діяльності представництва «Українського історика» у Франції [27], налагодження ефективного функціонування Наукової ради СКВУ [21], створення термінологічної комісії [29], організації конференції з нагоди 125-ліття від дня народження М. Грушевського [30-32]. Цікаво, що науковці обговорювали видання «Словника історії України» [22; 33] та «Енциклопедичного словника вчених української діаспори» [24], однак ці проекти залишилися нереалізованими. З листів дізнаємось, що Л. Винар та А. Жуковський також планували спільне видання УІТ та НТШ «Вступу до грушевськознавства» [23], а також організацію інших наукових заходів для вшанування пам'яті М. Грушевського. З листування дізнаємось, що Аркадію Іларіоновичу пропонували очолити Європейське УВАН [34], однак через зайнятість у НТШ він не зміг прийняти цю пропозицію [25].

Підкреслимо, що ми назвали лише частину найважливіших проблем, порушених у листуванні, не говоримо тут про поточні справи УІТ, що, як правило, вирішувалися листовно.

Отже, в архіві УІТ зберігається значна частина матеріалів, які дозволяють глибше вивчити постать А. Жуковського. Можемо зробити висновок, що джерела до біографії А. Жуковського є численними, різноманітними та інформативними. Головним джерелом для вивчення постаті вченого є, звісно, його наукові праці, проте також наявні джерела особового походження, епістолярій, документи українських наукових установ в діаспорі та ін. Деталізувати біографію та проаналізувати науково-організаційну діяльність А. Жуковського можна завдяки як документальним, так і нарративним джерелам. Кожен із видів представлений значною кількістю опублікованих і неопублікованих документів, останні щойно було охарактеризовано. Отже, можемо стверджувати, що джерельна база повною мірою репрезентативна для здійснення комплексного наукового дослідження життя й діяльності відомого українського історика Аркадія Іларіоновича Жуковського та осягнення процесу розвитку української зарубіжної історіографії й місця науковця в цьому процесі.

1. Аркадій Жуковський. Бібліографія (До 75-річчя від дня народження) / [уклад. *О. Кучерук*]. — Київ, 1997. — 27 с.
2. *Атаманенко А.* Методологічні засади біоісторіографічних досліджень / *А. Атаманенко* // Наукові записки Університету «Острозька академія». — Острог, 1998. — Т. 1. — С. 30.
3. *Винар Л.* Академік Аркадій Жуковський: історик і енциклопедист / *Л. Винар, А. Атаманенко* // Український історик. — 2003. — № 1-5 (156-160). — С. 397-408.
4. Вітальний лист Президента України Л. Кучми до А. Жуковського від 24 серп. 1996 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 3 арк.
5. Декілька думок з приводу ювілею «Зарева» // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Особисті матеріали. — 8 арк.
6. Диплом доктора богослов'я // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 2 арк.
7. Диплом лауреата премії Фонду Тараса Шевченка // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 1 арк.

8. Диплом про присвоєння Аркадію Жуковському звання Почесного Доктора Чернівецького державного університету ім. Юрія Федьковича (рішення Вченої ради № 1 від 16 січ. 1997 р.) // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 1 арк.
9. Дипломи А. Жуковського // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Особисті матеріали. — 1 арк.
10. Життєпис А. Жуковського // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Особисті матеріали. — 3 арк.
11. *Жуковський А.* До Оргкомітету по організації урочистостей для відзначення 190 років від заснування школи № 1 м. Чернівців. Декілька думок з приводу 190-ї річниці від заснування Школи № 1 м. Чернівців, колишнього Ліцею-гімназії «Арон Пумнул» (Париж, 25 листоп. 1998 р.) // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 4 арк.
12. *Жуковський А.* До президії VI Загальних Зборів ФПЕУ (Сарсель, 27 жовт. 2000 р.) // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 1 арк.
13. *Жуковський А.* Звіт голови Президії ФПЕУ (Сарсель, 27 жовт. 2000 р.) // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 2 арк.
14. *Жуковський А.* Митрополит Андрей Шептицький і православ'я // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. Українське історичне товариство, спр. Аркадій Жуковський. — 21 арк.
15. *Жуковський А.* НТШ в Європі на порозі ХХІ ст. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. Українське історичне товариство, спр. Аркадій Жуковський. — 10 арк.
16. *Жуковський А.* П'ятдесятиріччя УАПЦ на еміграції — спроба перегляду і оцінки // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Наукові дослідження. — 16 арк.
17. Звернення декана Філософічного факультету Українського Вільного Університету Н. Полонської-Василенко до ректора УВУ з проханням про присвоєння А. Жуковському ступеня доктора філософії Українського Вільного Університету від 27 січ. 1969 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 1 арк.
18. Інтродукція до акту надання докторату проф. А. Жуковському від 3 листоп. 1996 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 2 арк.
19. Історичне джерелознавство / [Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко та ін.]. — Київ : Либідь, 2002. — 488 с.

20. *Карась О.* Професор Аркадій Жуковський: «Я тільки хотів волі Україні...» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. Українське історичне товариство, спр. Аркадій Жуковський. — 2 арк.
21. Лист А. Жуковського до Л. Винара від 8 жовт. 1984 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 2 арк.
22. Лист А. Жуковського до Л. Винара від 27 черв. 1995 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
23. Лист А. Жуковського до Л. Винара від 23 груд. 1996 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
24. Лист А. Жуковського до Л. Винара від 5 берез. 1997 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
25. Лист А. Жуковського до Л. Винара від 4 квіт. 1997 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
26. Лист В. Гарбарчука до А. Жуковського від 19 січ. 1997 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
27. Лист Л. Винара до А. Жуковського від 27 трав. 1970 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
28. Лист Л. Винара до А. Жуковського від 14 черв. 1970 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 2 арк.
29. Лист Л. Винара до А. Жуковського від 10 лют. 1987 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
30. Лист Л. Винара до А. Жуковського від 18 лют. 1991 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 2 арк.
31. Лист Л. Винара до А. Жуковського від 23 берез. 1991 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
32. Лист Л. Винара до А. Жуковського від 9 трав. 1991 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
33. Лист Л. Винара до А. Жуковського від 23 черв. 1995 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
34. Лист Л. Винара до А. Жуковського від 20 груд. 1996 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
35. Лист Л. Винара до А. Жуковського від 24 січ. 1997 р. УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
36. Лист О. Романіва та О. Купчинського до А. Жуковського від 12 січ. 1997 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 2 арк.
37. Лист Президента Національної академії наук України академіка НАН України Б. Є. Патона до А. І. Жуковського від 13 берез. 1997 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.

38. Лист Української Буковинської Громади Торонто до Організаційного комітету по відзначенню 75-річного ювілею академіка Аркадія Жуковського від 12 січ. 1997 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Листування. — 1 арк.
39. *Макар Ю.* Патріярх українського буковинознавства / *Ю. Макар, О. Добржанський* // Український історик. — 1998. — № 1-4 (136-139). — С. 151-156.
40. Надання А. Жуковському за церковні та громадські заслуги почесного звання доктора церковного права 3 листоп. 1996 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 1 арк.
41. *Наулко В.* До 80-річчя професора Аркадія Жуковського / *В. Наулко* // Український археографічний щорічник. — Київ ; Нью-Йорк, 2002. — Вип. 7. — С. 7-10.
42. Почесна грамота Президії Національної академії наук України, видана А. Жуковському 15 січ. 1997 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 1 арк.
43. Програма ювілейних заходів з нагоди 75-ліття від дня народження А. Жуковського // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Біографічні матеріали. — 1 арк.
44. *Пушкарёв Л.* Определение, систематизация и использование историографических источников / *Л. Пушкарёв* // Методологические и теоретические проблемы истории общественной мысли и историографии. — Калинин, 1980. — С. 98-109.
45. Секретаріат ЮНЕСКО у влаштуванні міжнародного колоквиуму з нагоди роковин П. Могили // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 1 арк.
46. Спогади А. Жуковського від 6 груд. 1997 р. // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Особисті матеріали. — 3 арк.
47. *Червак Б.* Аркадій Жуковський — вчений і націоналіст / *Б. Червак* // Українське слово. — 1997. — 23 січ. — С. 5.
48. *Яремчук В.* Проблеми біографії історика як частини біоісторіографічних досліджень / *В. Яремчук* // Наукові записки Університету «Острозька академія». — Острог, 1997. — Т. 1. — С. 36-37.
49. *Яремчук Д.* 75-річчя проф. Аркадія Жуковського / *Д. Яремчук* // Український голос. — 1997. — 10 лют. — С. 3.
50. Doctorat en études orientales (25 février 1976 г.) // УІТ. Архів. — Ф. «Аркадій Жуковський», спр. Офіційні документи. — 1 арк.